

es saig

Reanudam l'activitat

Arriba la tardor i tot es torna a posar en marxa: hem començat l'any agrícola, és l'inici de les classes a les escoles, els polítics també s'enfronten a un nou curs, la majoria d'esports entrenen les seves lligues i competicions. Els calendaris diran que l'any comença l'u de gener, però a la pràctica gairebé tota l'activitat és ara quan torna a caminar. Esperem que tot funcioni de manera discretament acceptable, encara que, a tots els nivells, hi ha molts de níguls a l'horitzó que no auguren una temporada plàcida. En fi, no entrarem en detalls, però qui més qui manco sap per on van els tirs.

Però bé. És temps de verema i tothom coincideix que és una de les pitjors que s'han vist: l'excés de pluges durant l'estiu, el dèficit de sol, la humitat de cada dia han fet que el raïm maduràs malament. Tant, que sabem de més d'un que es planteja o té decidit no veremar. I és que amb raïm podrit o mal madurat no es pot fer un vi mitjanament passable i prenedor per al paladar. Diuen que els tècnics enòlegs són capaços de fer filigranes i enguany s'hauran d'esforçar, i molt, a fer-ne. Veurem si se'n surten.

I és que hem tengut un any agrícola molt plover; basta consultar les dades de la secció del pluviòmetre que són ben explícites. Això vol dir que, per poc que el temps acompanyi, toca ser una bona campanya de bolets. De fet, sabem de gent que per l'agost i principis de setembre han trobat blaves, cogomes, picornells grocs o cames-seques i altres espècies amb prou abundància. Tot fa pensar que, si continua plovent amb certa continuïtat, menjarem esclata-sangs, que amb tords són molt gustosos; ara falta que aquests animalets arribin per alegrar un poc els caçadors que estan ben fallons amb la temporada de conills; si vénen els tords no estaran per menjar; en trobaran a voler.

Passant a un altre punt, com sabeu, a Algaida s'estan realitzant una sèrie d'importants obres d'infraestructura i sembla que el ritme d'execució va per bon camí: les obres del camp de futbol avancen, les pistes de tennis gairebé estan a punt, l'escoleta pràcticament està acabada, les reparacions i reformes de l'església pareix que enfilen el seu final, la nova unitat sanitària té ja bona presència... Sens dubte queden moltes coses per fer, però bona és aquesta empena per mantenir i millorar el que tenim i per superar altres mancances.

I aviat celebrarem Sa Fira que, si bé ha perdut la raó de ser que tenia altre temps, n'ha sabut trobar una altra. Abans representava l'oportunitat d'adquirir productes que habitualment no es trobaven al poble i s'evitaven desplaçaments que aleshores eren difícils, lents i penosos. Ara això ha canviat, pràcticament tot el que ofereix la fira ho trobam cada dia sense problemes; tothom fira qualche cosa, cerca una fermança (una paraula que es perd), però sobretot és una trobada amb coneguts que, tal vegada, feia temps que no havies vist, i aquesta oportunitat de relació social és important. Benvinguda, per tant, sigui Sa Fira.

PORTADA
Raïm.
Fotografia de Jerònia Pou.

Sumari

Editorial	2
Pluviòmetre	4
Calaix de sastre	5
M'han dit que diuen	6
Moviment demogràfic	7
Notes musicals	8
Sabeu on és?	9
Quatre mots sobre...	10
Salut	12
Fotografia antiga	13
Una ració de poesia popular	14
El sant del mes	16
Una passejada, dues estampes...	17
Notícies	18
Pina	20
Sobre astronomia	21
Esports	22
Fa vint anys	23
Noticiari de l'Obra Cultural	24
Una xerradeta amb...	28

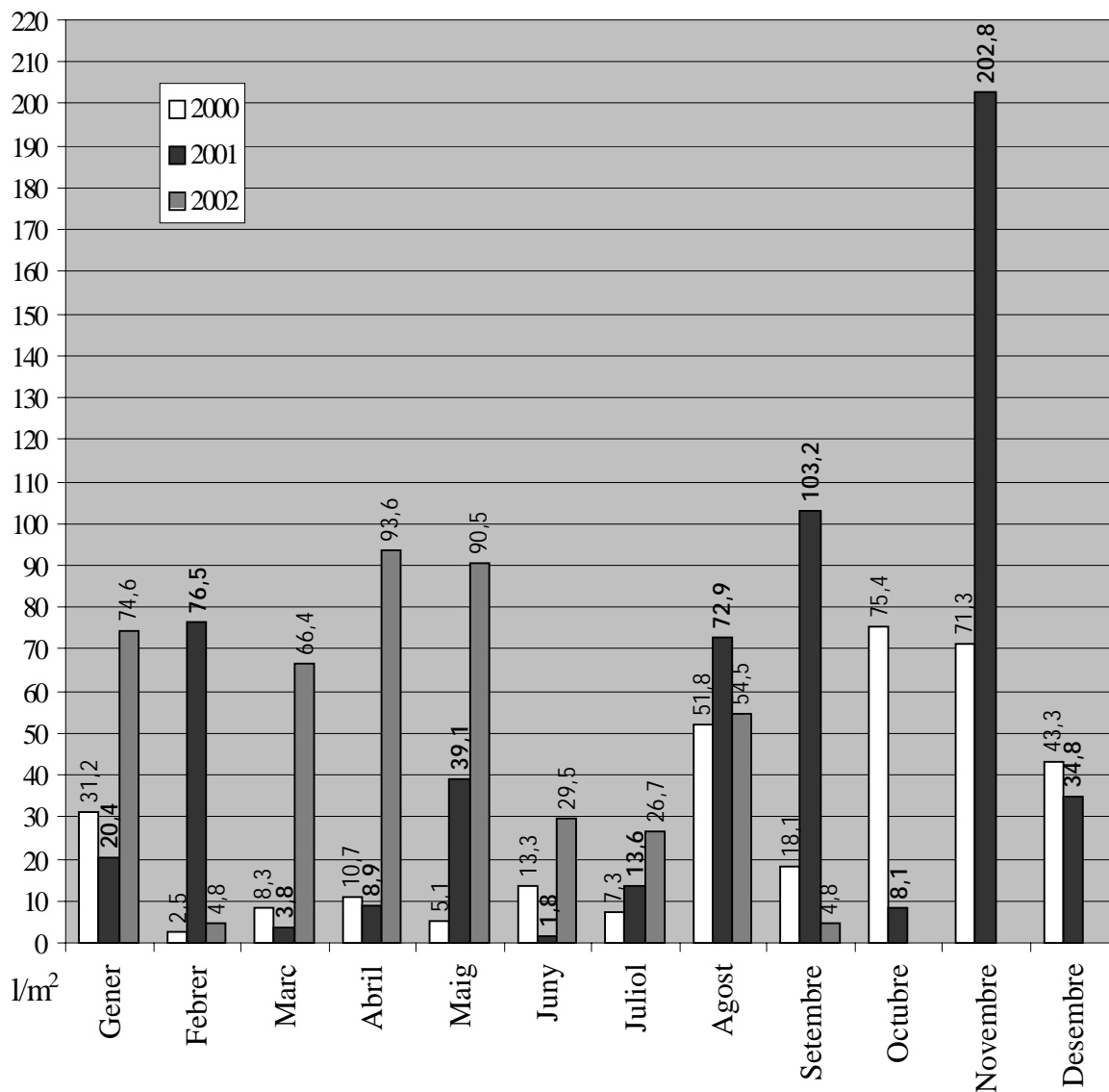
Felicitats

El passat dia 7 de juny madò Magdalena de s'Hort d'en Falconer va complir els cent-cinc anys amb un estat de salut envejable. A la foto la podeu veure amb la seva rebesnéta. I el seu nét, en Jaume "Dulei", li dedica aquesta felicitació:

*Felicitats, padrina,
per haver complit els cent-cinc,
sa família i els amics
vos donen s'enhorabona
i vos desitgen que estigueu bona
per poder complir els cent-sis.*

Pluviòmetre

Aquest mes de setembre sembla que vol rompre la tònica que hem tengut darrerament pel que fa a pluges; tant és així que fins dia 23 només s'havien recollit 4,8 litres.

El que ja us podem donar (segons les dades que ens proporciona l'apotecari Gabriel Martorell) és el resultat de l'any agrícola 2001-2002: el total han estat 827 litres, una quantitat excepcional al nostre poble.

Repassant les dades que tenim des del 1934, aquest any agrícola només ha estat superat dues vegades: el 1990-1991 amb 950'1 litres i el 1943-1944 amb 879,3. Malgrat allò que diu que "tots els masses fan mal", pensam que aquest excés d'aigua ha estat, en conjunt, beneficiós, encara que hagi causat perjudicis en aspectes puntuals.

D'espardenyes i granerades

“Arribat lo general mostatxut ab la tropa popular, dixeren-nos que al dia tercer escombrarien los carrers. Via sus, barrut! fot-li ab vigoria, e no malgastes la força ab traidoria, que temps fa que tens l'escombra per lo mànec. Mes respecta les teues gents, e recorda que enc' que sies almirall, has de dar recapte a tot lo personal.”

Crònica o Llibre dels Pets, Autor anònim

Què tenen en comú aquella peça de calçat amb la sola fabricada d'espart o material sintètic, peça comunament anomenada espardeya, amb aquell altre utensili que té un feix de palmes o de branques fines i un mànec de fusta o de canya, utensili comunament anomenat granera? En principi, res. No s'assemblen en res. Res no tenen en comú.

Idò ningú no troba sentit a una estranya teoria de l'evolució, però, quan crèiem que teníem una espardeya, ara resulta que ens l'han canviada per una granera. “Sembla que som contemporanis dels Reis Catòlics i que d'un moment a l'altre veurem passar pel carrer Felip II”, diuen que va escriure Josep Pla. Posats a no entendre res, per celebrar-ho, m'he permès d'encapçalar aquesta pàgina amb la llarga cita que parla d'escombrar i que comença avisant que ha arribat un “general mostatxut”, cita trobada a un llibre polsós escrit en català antic, i que serveix per comprovar, una vegada més, que la bona literatura no perd mai actualitat. És sorprenent la gran semblança entre els fets que narra el llibre —que no podem datar amb exactitud, perquè l'autor no els situa cronològicament— i situacions que hem sentit a dir que han passat ara mateix. Segons els experts, si analitzam la forma de llenguatge utilitzada, podem suposar que aquest llibre antic, desconegut fins ara, és contemporani de les grans Cròniques catalanes dels segles XIII i XIV.

Referències històriques a banda, el cert és que ja tenim granera. I què en podem esperar, d'una granera? No siguem impulsius, meditem-ho una estona abans de donar la resposta evident. Vegem si de la història de la llengua, de les locucions fetes, de la llengua del poble, en podem treure l'aigua clara. Una consulta al Diccionari de mossèn Alcover ens ha proporcionat aquestes tres perles. “Fer tant de paper com sa granera” vol dir no fer-ne gens, de paper, tenir molt poca importància. “Tenir tant de seny com la granera” vol dir ser molt curt d'enteniment. I “semblar una granera” significa estar mancat de tota gràcia en el gest o en el vestit. Per tant, potser ja tenguem resposta a la nostra pregunta: Què en podem esperar, d'una granera? Poca cosa bona. Ni bon paper, ni seny, ni gràcia. El refranyer popular és un pou de saviesa, una meravella.

Si de quan era espardeya, no n'hem rebut més que espardeyades, ara que s'ha autoproclamat granera, què n'hem d'esperar sinó més que granerades. Expressions augmentatives com granerassa o granerarra, les podem esborrar del nostre esdevenidor. Amb sort usarem granereta, granereua, granerina, graneró o graneroia. I si no hi ha sort —que és el més probable—, com a aquell qui vol agranar tot el que troba, sigui pols o sigui gra, li direm granerota o granerot. O granereta, perquè si hem de fer cas dels antecedents, també sap emblanquinar.

Fa mesos que no en parlam, però l'altre dia en vàrem veure un parell que miraven el campanar i comentaven que a la fi li havien llevat aquella espècie de gàbia (que pareixia un colomer) i ja es veia la bolla de dalt, amb el parallamps, ben lluent. Durant tot aquest temps hem sentit comentar diverses vegades que es veia poca gent fent feina per l'església i que aquestes obres durarien molt de temps. La veritat és que s'estan allargant, però hem de tenir en compte que és l'edifici més gran i més vell del poble; i els que teniu, o heu tengut, picapedrers per ca vostra sabeu ben bé que les obres sempre s'allarguen.

I parlant d'esglésies, ens han dit que la de Pina encara està igual que aviat farà un any: sense el cap de Sant Cosme (o és Sant Damià?) allà dalt d'un dels dos campanars. Ara en tenim un sense corona (ja li va tomar un llamp) i l'altre sense cap. Es veu que no és una obra gaire vistosa, perquè si valgués la pena segur que per les festes de Pina hauria vengut qualque autoritat per inaugurar-la.

Perquè aquests dies s'han sentit moltes màquines per devers el camp de futbol i han dit que era per acabar les pistes de tennis, que volen inaugurar per Sa Fira. Ja no ens hauria de venir de nou, però encara ens estranya que totes les obres de l'Ajuntament (i hem dit totes) s'hagin d'acabar de pressa i corrent per poder-les inaugurar un dia assenyalat.

Hi ha qui pensa que en lloc de tantes obres grosses com s'estan fent al poble (o, a més a més, de totes aquestes obres) haurien de guardar un bon grapat d'euros per netejar camins, que enguany, com que ha plogut molt, s'han estret molt i ja ve just passar amb bicicleta a qualque redol. I això que no sembla mal de fer, i no massa costós, amb aquell tractor que duïa una desbrostadora, i que fa molt de temps que no veim per Algaida. Un que va sentir que havien d'asfaltar un camí va dir que podrien escampar tot el vernís dins els clots dels camins del terme i acabarien, el vernís o quitrà.

Quan s'acosta la tardor, és a dir, devers Sa Fira d'Algaida, solem parlar dels caçadors, perquè és quan comencen a anar més remoguts i parlen dels primers tords o cegues... Enguany diuen que la caça dels conills ha estat dolenta, que els pocs que hi havia aviat es posaren malalts. De guàtleres ja només agafen les que han amollat el dia abans, diuen que de "salvatges" o de per fora vila ja no en veuen cap ni una. És clar que ens han dit que qualque caçador ha tirat al vol a una guàtlera que ha resultar ser una perdiueta tendra; sempre n'hi ha que fan Pasqua abans del Ram, amb això de les perdius. La darrera que hem sentit, pel que fa a això de la caça, és que es troben moltes mèrleres mortes, i no saben si és enverinades o per qualque malaltia... Només faltava això.

Els qui van ben coa baixa, i amb motiu, són els vinaters, que veuen una verema dolenta com mai havien vist. El raïm no ha madurat bé, i de verd en verd es podreix. Enguany sí que es veurà qui és bon vinater... És curiós com abans, fa vint o trenta anys, en aquest temps es parlava molt de la collita d'ametles i garroves, i enguany ni se'n parla ni veuen casi ningú amb les veles esteses; hem sentit parlar més de vinya i de vi (i això que Algaida no és un poble amb molta vinya) que de garroves i ametles. Els temps canvien i el vi és un tema molt alegre, sobretot quan és damunt la taula.

Ja som a Sa Fira, i això vol dir temps dels primers botifarrons i les primeres matances. Enguany no podem dir "les primeres blaves" perquè n'hi ha que n'han menjades dins el mes d'agost, cosa que és mala de creure, però és que enguany ha vengut així. El que es demana molta gent és si serà any d'esclata-sangs; un temps deien que si plovia el mes d'agost n'hi havia, però altres diuen que, a més a més, també ha de ploure pel setembre i octubre, a fi que la garriga estigui ben humida.

Ja fa un grapat de mesos que varen obrir una sèquia al costat de la cooperativa, de la farinera, per fer una conducció de les aigües pluvials que vénen de la part del futbol, o de les pistes de tennis; aquesta sèquia va estar molt de temps sense arreglar, és a dir, que els cotxes hi deixaven les suspensions. Al final, fa un parell de setmanes, l'arreglaren una mica, però amb uns brusca de no res ha tornat a quedar com abans, amb un bon clot, que t'obligava a aturar-te de tot si no hi vols deixar un tros de cotxe. Un grupet que s'ho mirava va comentar que, per ventura, això és el que vol l'Ajuntament, que els cotxes i motos s'hagin d'aturar; el que és cert, va dir un, és que si aquesta sèquia l'hagués oberta un particular, ja l'haurien obligat a asfaltar-la; però a l'Ajuntament...

Per cert, que al poble ja s'ha notat el començament de curs, en la circulació. A primera hora del matí els problemes circulatoris, que ja eren grossos, s'han incrementat encara més. La pregunta que la gent es fa cada any és quants d'al·lots, dels que viuen dins el poble, hi van a peu, a escola.

Amb el pas dels estudiants d'ESO a l'institut sembla que la matrícula de les nostres escoles havia de baixar molt, però pel que ens han dit no ha estat així, sinó que ha augmentat, amb necessitat de desdoblar cursos. Ha contribuït que fos així la immigració, que comença a ser considerable i que sens dubte crea problemes al professorat. Com se'n desfan amb un alumne que, per exemple, només parla i entén el rus? Hi deu haver ja una sèrie d'alumnes que requereixen una atenció especial. I, per acabar amb el tema escolar, us direm que quan la revista arribi a les vostres mans segurament ja funcionarà la nova escoleta per a nins de 0 a 2 anys. Una bona notícia.

Un Sord

Defuncions

Margalida Capellà Sastre.

Va morir dia 16 de setembre
a l'edat de 84 anys.

Naixements

Sergi Martínez Martínez,

fill de José Luís i Elena.
Va néixer dia 22 d'agost.

Nikol Ivanova Nikolova,

filla d'Ivan i Sabina.
Va néixer dia 23 d'agost.

María Encabo Martín,

filla de Vicente i María Purificación.
Va néixer dia 28 d'agost.

En **Guiem Mascaró Fullana** té 19 anys, estudia magisteri musical a la Universitat i toca la percussió amb el grup **Quart Creixent**. (Abans de continuar, un aclariment: escrivim "Guiem" i no la forma correcta, "Guillem", perquè ell ens ho ha demanat; ho feim així com a respecte a la seva voluntat.)

A quina edat començares música i a on?

- Vaig començar quan tenia 9 anys a l'Escola de Música d'Algaida.

Quin instrument començares a tocar?

- Jo vaig començar a tocar el piano, però quan feia un any que el tocava, el director de la Banda de Música d'Algaida em va demanar si volia entrar a tocar la percussió, i jo vaig dir que sí.

Per què t'aficionares a la música?

- Feia no sé quants d'anys que ma mare em deia que m'havia d'apuntar a música i jo li deia que no, però quan es va aturar de dir-me "Guiem apunta't a música", jo li vaig dir "Mamà, em vull apuntar a música".

Quina casta de música fa Quart Creixent i quina t'agradaria fer?

- Quart Creixent fa música tradicional mallorquina. A mi m'agrada tot i, per tant, la que feim ja em va bé.

Quins instruments toques a Quart Creixent?

- Molts, toc instruments de percussió. La majoria són africans o d'Amèrica Llatina; tenc uns bongos; un "gembéc", que és un instrument africà, i cosa d'això.

Quins instruments toquen els altres components del grup Quart Creixent?

- Tenim una violinista, un al·lot que toca el llaüt, dos guitarristes, una de les guitarristes també toca la flauta, la utilitza'm per tot, un baixista i la cantant.

Què teniu previst fer a partir d'ara?

- Ara estam enregistrant un disc que sortirà a finals de novembre, principis de desembre. A partir d'aquí, tocar tot el que ens surti, i si podem, enregistrar més discs.

Quin és el millor concert que recordes haver fet?

- N'hi ha molts, però un dels que record millor és el que vàrem fer a la Plaça Major. El concert va ser dia 18 de maig, a la diada de l'Obra Cultural Balear, hi vàrem tocar amb altres grups.

Quant de temps fa que tocau?

- El grup, fa un any i mig que toquen, però jo només fa mig any que hi participo.

Acabarem aquesta entrevista informant els nostres lectors que Quart Creixent té previst actuar a Sa Plaça d'Algaida la nit de dia 12 d'octubre, el dia de Sa Fira. Els desitjam molts d'èxits.

Núria Sastre Cañellas
Elionor Serra Oliver

Una **penya** és, segons el diccionari, “una gran massa de pedres en el seu estat natural”, o també “roca grossa i pedregosa”. La que us mostrem avui és espectacular per la seva forma còncava d’estrats de marès fossilitzat.

Una penya també pot ser “un grup de concurrents a un club, a un cafè, etc. que es reuneixen a una hora fixa per conversar i passar l’estona”, o “grup de persones unides per donar suport a un club, a una iniciativa, etc.”. Exemple: “Penya Mallorquinista d’Algaida”.

Penya-segat: escarpament rocallós pronunciat, situat a la línia de contacte entre terra i mar.

Penyal: és una penya grossa i elevada que sobresurt del seu entorn natural.

Refranyer

“Déu vos guard de penyal baix i de petita sempenta”: significa que sovint les persones de poca rellevància són més perilloses que les millors situades.

Topònims

“Penya de Sa Bastida”: situada al terme d’Alaró, entre Ses Artigues i Es Rafal. Al seu voltant hi ha restes prehistòriques.

“Sa Penya”: raval mariner de la ciutat d’Eivissa, situat entre les murades i el moll.

Cançó

Entre Son Reus i Albenya,
s’hi fan aquests homonets;
petits i rabassudets,
fortarrons com una penya.

Llinatge

“Penya”: existent a Barcelona, València, Mallorca, etc. És freqüent la grafia “Peña”, per castellanisme.

Pista

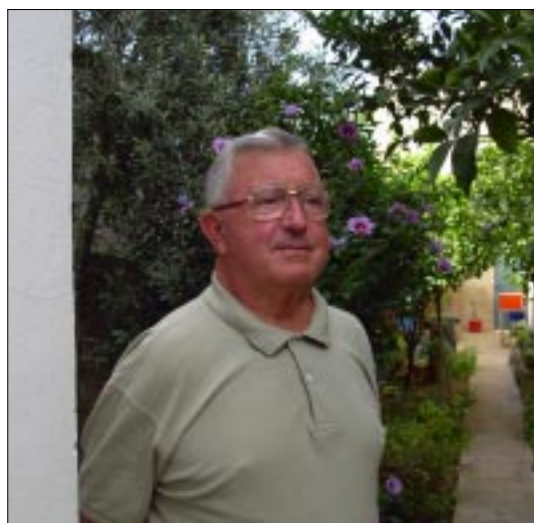
Aquesta famosa penya separa dos termes municipals i el seu nom és motivat perquè hi devien fer el niu unes aus rapinyaires de la família dels falcònids. Actualment és molt difícil acostar-s’hi perquè unes barreres ho impedeixen. Pus pistes.

Solució del mes passat

La canyissada protagonista d’aquesta secció a ES SAIG anterior, es troba al porxet d’una barraca vora un revolt del camí que mena des de la carretera vella de Lluçmajor a les cases d’Es Serral.

M.F.

Toni Cañellas *Rosseió*

«Enguany la nostra collita ha estat un desastre, en comparació amb l'any passat, que va ser un any acceptable. Per ventura aquestes pluges d'estiu han tengut part de culpa i he sentit a dir que n'hi haurà més d'un que no vermarà, perquè el raïm s'ha podrit per alguns redols, no per tot, i afectarà a uns més que als altres.

A la nostra vinya, que ja fa devers 25 anys que la sembrarem, aquest any només hem tengut una collita de prop de 700 kg. Supòs que perquè de tot d'una l'afectà una malaltia que provocà que el raïm s'assecàs, no sé si se'n diu "brotitis", o una cosa així. No la poguérem esquitxar d'hora a causa d'un albelló que rajà durant quasi tres mesos, i ens deixà la part baixa inundada; fins a tal punt que un pic que em vaig a atrevir a entrar-hi amb la furgona, em varen haver de treure estirant amb un tractor.

Enguany l'escàs vi serà tot negre, com quan la vinya era jove, per la manca de raïm. Des de fa bastants anys també en feia de blanc, aconsellat per en Biel i n'Andreu que ja en tenien experiència.

La vinya té una extensió de mitja quarterada, amb 1500 peus amb majoria de "manto negro" i els altres de callet. Està situada dins el comellar d'Es Salze, prop del molí de Sa Cabana i del terme de Lluçmajor.»

Llorenç Jaume *Caragol*

«La vinya, la tenc a Son Cortei, devora la que era de "Na Papallona". Només hi ha sembrats uns 450 ceps de varietats molt mesclades; la majoria és "manto negro", però també n'hi ha de raïm de taula, perquè la vaig sembrar a una finca dels sogres i ho volgueren així. Però els darrers peus que hi he sembrat, tot és cabernet.

He sentit comentar que és mala collita, la d'enguany; però com que jo només som un vinater aficionat i només me'n cuid les hores buides, no m'ha afectat massa i només ha minvat uns 200 kg respecte de la collita de l'any passat. Per la meva experiència puc dir que no ha madurat gaire bé, per manca de sol, i el calabruix ho ha acabat de fotre, perquè va espenyar el raïm i s'ha podrit.

L'any passat, com que el meu raïm em fa curt, en vaig comprar 700 kg a Son Bordils, i enguany n'he comprat altres tants a n'Andreu Sunyer de Santa Eugènia, per millorar també un poc la graduació.

La temporada passada vaig comprar dos dipòsits d'acer inoxidable i un motor de trasbalsar, aconsellat per n'Andreu "Majoral", i enguany, a mitges amb en Miquel "Vicari", un motor de filtrar. Tot l'embotellam perquè dins barrals se'n perdia molt. No som vinater, no en pretenc; només, un bon bevedor de vi.»

Joan Oliver Puntès

«A dia 15 de setembre encara no he vermat, però no puc passar de la setmana que ve perquè, si no, es perdrà tot i no hi podem entrar per l'herbada que hi ha. La collita es presenta un poc pitjor que l'any passat.

La vinya, la tenc a Son Reus, un poc més d'un quartó, i ja és vella. Al principi hi havia 800 ceps, però se n'han mort un centenar, que no he resembrat. Per fer vi hi ha les varietats "manto negro", callet i calop vermell. També tenc moscatell i cardenal, que són varietats de taula, però el mal temps enguany m'ho ha fofut tot.

Tota la producció, la faig estil antic, i aquests darrers anys amb el sistema ecològic; però enguany no podrà ser fer-ho així. Em conformaria que la collita fos només 100 o 200 kg inferior a la de l'any passat, que va ser de 800. Va anar malament la producció passada, a molts de barrals el vi tornà ranci, perquè no va bullir bé. Supòs que per haver-lo fet a casa d'altri, perquè feia obra i tenia el meu cup condemnat. Sempre l'havia fet a ca nostra; fins i tot els "Majorals", quan començaven a fer vi i no tenien cup, el feien aquí.

Jo seguec els consells dels més entesos, però sempre estil antic, i amb l'experiència acumulada m'havia anat bé: tot a lluna vella i trascolar i trasbalsar que sia en dia clar, que no estigui ennigulat.»

Biel Bibiloni de Marina

«Nosaltres som tres socis, en aquesta feina: en Joan Mulet, dos cosins meus, en Xesc i en Joan Barceló, i jo. Entre les tres parts tenim un milenar de ceps repartits en tres finques diferents. Les varietats que hem sembrat són cabernet-sauvignon i merlot, perquè trobàvem que tenien bon tast. Si fos ara hi mesclàrem segurament qualche varietat mallorquina per fer una millor mescla, però vista la feinada que duu, ja està bé així. Només farem vi negre perquè considerarem que fer-ne de més castes, blanc o rosat, la feinada es multiplica per vint-i-cinc.

Enguany és el tercer any que la vinya està sembrada, i el primer que produeix. Ja hem vermat el merlot, i la veritat és que ha anat bé, tenint en compte el mal temps que ens ha fet. Crec que això ha perjudicat molt més les vinyes velles. Però la qualitat del vi no serà la d'un any bo. Aviat vermarem el cabernet, que una vegada vinificat mesclarem amb diferents proporcions amb el merlot, aconsellats per n'Andreu "Majoral", que si no fos així, no ens en sortiríem. També ens ha assessorat a l'hora de sembrar els peus i en la compra de dos dipòsits d'acer inoxidable, que amb el temps crec que milloraran molt la producció.»

Miquel Fiolet

Començat el mes d'octubre i una vegada retornats a la feina després de les vacances estiuenques, hem pensat que és un bon moment per acceptar l'oferta i encetar un espai dedica't a la nostra salut.

Des d'aquest número i fins que la direcció de la revista ho consideri oportú, intentarem fer una secció on recollirem els temes generals que afecten la nostra salut.

Dedicarem especial atenció a la gent gran i a les atencions que li poden aportar un major benestar, sense oblidar que també hem de vetllar per les persones que tenen esment de la gent gran, allò que s'ha vingut a dir "tenir cura de qui té cura".

La intenció serà sempre parlar de com prevenir problemes o com millorar la qualitat de vida dels que ens envolten. Tenint en compte que el millor que podem fer per a la nostra salut és seguir les indicacions que el personal sanitari (metge o metgessa, infermer o infermera) ens facin de manera individual.

La grip

En aquesta primera entrega., i diríem que quasi per obligació climatològica, parlarem de la grip.

La grip és una infecció respiratòria, causada pel virus Influenza, que cada any afecta milers de persones a tot el món.

La malaltia gripal es caracteritza per presentar símptomes que segur que ens són ben coneguts, com ara:

- Dolors musculars (miàlgia) i d'articulacions.
- Mal de coll.
- Tossina seca.
- Febre alta (39-40°C).

Durant els 3 i 5 primers dies, a més, podem patir mal de cap, cansament, poques ganes de menjar i malestar general que, a vegades, obliga el pacient a jeure.

És una malaltia lleu per a la majoria de persones, però es pot convertir en greu si es té un problema de salut crònic com : bronquitis crònica, asma, problemes cardíacs, etc.

La malaltia sol durar de 7 a 8 dies però hi ha certs símptomes (tossina seca i fluixedat) que poden durar més temps.

El tractament del grip és ben senzill i consisteix a seguir les recomanacions que els nostres majors ens han fet sempre i deixar-se mirar una mica. Recordau:

- Beure gran quantitat de líquids (brou, suc,

infusions, ...) per estar ben hidratats, ja que la febre ens fa perdre líquids i beure ajuda a expulsar el moc.

- Prendre medicaments com antitèrmics o analgèsics, per davallar la febre i disminuir el dolor muscular.
- No prendre antibiòtics, ja que no són efectius amb els virus. No us poseu bons abans pel sol fet de prendre antibiòtics pel vostre compte.

La grip és una malaltia contagiosa per via respiratòria. És de transmissió directa, de persona a persona, en xerrar, tossir, etc.

Prevenir la grip és possible. S'aconsegueix mitjançant la vacunació de la població de risc anualment durant els mesos d'**octubre** i **novembre**.

A les Illes balears aquesta campanya es duu a terme des de l'any 1998, de manera gratuïta per a la població de risc.

Enguany la campanya a tot el territori IB-SALUT s'iniciarà el dia 8 d'octubre fins al dia 29 de novembre.

Les persones o grups de risc a qui es recomana vacunar són:

- Les majors de 64 anys.
- Els infants i persones adultes amb malalties cardiovasculars i/o pulmonars cròniques: diabetis, afeccions renals i hepàtiques, anèmies cròniques i en el cas de tractaments immunosupressors.

Bibliografia:

Llobera, J.: *La grippe. Una revisión*. G.A.P. Insalud Balears. Mallorca. 2000.

Martin Zurro, A., Cano Perez, J.F.: *Atención Primaria. Conceptos, organización y práctica clínica*. 4a edició.

A.P. Mallorca: *Programa de vacunació antigripal resultats 1999-2000 objectius 2000-2001*.

- Les persones amb estada llarga a institucions com residències de gent gran.
- El personal sanitari, la policia local, els bombers i els educadors.

La vacuna consisteix en una injecció per via intramuscular, que normalment s'aplica en una sola dosi, excepte en situacions puntuals.

Com tots els fàrmacs, pot produir efectes secundaris, que en aquest cas són poc freqüents.

Les reaccions locals més habituals són dolor, vermellor i/o induració a la zona de punció.

Les reaccions generals solen ser miàlgia (dolor muscular) i malestar de poca importància que desapareix a les 24-48 hores.

I ja per acabar, volem recordar que sempre que tengueu algun dubte sobre l'evolució i tractament de la malaltia el millor que podeu fer és posar-vos en contacte amb el personal sanitari que us atén normalment, que ben gustosos us ajudaran.

Fins a la propera i salut!!

M. Antònia Mulet Vich
Joan Reinés Femenia

Infermers

La foto d'aquest mes, que gentilmente ens ha cedit en **Biel Oliver Bauçà "Torres"**, va ser feta cap a l'any 1955 o 1956 a l'era de baix de Castellitx el dia de la Festa de la Pau. Els jovenets que hi podem destriar són (començant per l'esquerra): a d'alt, en **Biel "Torres"** i en **Joan "Cerdà"**; enmig, en **Nofre "de Can Just"** i en **Biel "Metler"**; a baix, en **Pere "de la Seda"** i en **Joan "Salleter"**.

Si el rei en Jaume tornàs...

Si el rei en Jaume vengués
segur que se'n tornaria
i un calfred li pegaria
quan a Mallorca arribés,
car no la coneixeria
i perdria sos papers.

En arribar a Santa Ponça
i fer el desembarcament
li vendria un gran turment
car no veuria la costa,
diria: ho han fet a posta
o potser ho han fet volent?
què li passa, a aquesta gent?
No era aquesta la proposta!

La mar no és massa neta
i se sent una oloreta
d'oli per a prendre el sol...
Això ja no té consol!
mir cap a esquerra i a dreta,
a mestral, xaloc, llebeig.
Em giri cap on em giri,
de terra quasi no en veig.
El que veig és molt de "guiri"
i molta cosa construïda,
això ja passa de mida!
si desembarc: munt un ciri,
mal torni deixar la vida!

Ara escoltaré parlar
ma gran llengua catalana
que si la terra no és sana

almanco ho serà el xerrar.
Amb aquella cantarella
d'aquest català d'aquí
els illencs podré sentir,
segur que podré gaudir
d'aquesta llengua tan bella.
Si la vista m'ha enganat
i la cosa no és la que era
(jo em creia trobar sequera
i aquí amb un golf he topat).
Doncs provaré d'escoltar
la sensació de l'oïda
i si al cas no es veu ferida
això em tranquil·litzarà
però després d'escoltar:
això que sent no sé què és!
i de mi què heu heretat?
heu fet malbé mon llegat!
dau-me una raó de pes
que ho he trobat tot malmès,
això que heu fet és pecat!,
estic desil·lusionat:
Lo Jacme de les Mallorques!
això ja no és un regnat.
Tot just he desembarcat
i veig tantes coses tortes!
En tornar aniré a Cabrera
que encara és així com era.

L'any mil dos-cents vint-i-nou,
si no em falla la memòria
comença la meva història
i jo, amb més força que un bou

Què va passar dia 11 de setembre de 2001, prou que ho sabem. Però pel voltants d'un altre 11 de setembre —sembla que fou a la mitjanit de dia 9—, concretament de l'any 1229 —d'això no hi ha cap dubte— succeí un altre fet transcendent per a la nostra història, com és el desembarcament de l'exèrcit català del rei en Jaume a la badia de Santa Ponça. Tot i que són molts pocs els que se'n recorden, alguns sí que ho fan. A l'acte commemoratiu d'enguany d'aquell esdeveniment històric, celebrat vora l'anomenada "Creu del desembarcament" hi llegí el poema que aquest mes us oferim la seva autora, la llucmajorera **Francesca Cabot Clar**, professora de català, amiga de moltes algaidines i algaidins, i guanyadora de la Rosa d'Or de glosat del Certamen Literari de Castellitx de 1999. Una ració de poesia un poc més abundosa que la de costum, però trobam que la celebració i el poema bé s'ho valen.

junt amb els germans Montcada
- que en pau descansin encara -
i altres nobles amb molt sou,
la Mallorca musulmana,
deixàrem ben enfonsada
i els sarrains deien: cou!
El setge de la Ciutat
va durar més de tres mesos
i els moros, a un costat
varen quedar ben malmesos.
(Per cert, que m'han comentat
que quan ja sou a ple l'estiu,
aquí el meu setge es reviu
i a Mallorca hi ha combats
de moros i cristians
i sempre sabeu qui guanya.
O guanyen els alemanys?)

Això a mi sempre m'alegra
vol dir que no heu oblidat
del tot, el meu llegat.
La tradició sempre integra.

És ja la quarta vegada,
després de vuit segles torn.
Compreneu el meu trastorn:
una cosa exagerada.
Després de tan llarga estada
sense venir per aquí
veig la Mallorqueta així:
una "mica" canviada.

Som catalans de Mallorca
tal com va dir Ramon Llull
(que encara que sia lluny
no tenia idea torta).
I ara us ho vull explicar
perquè quan vaig conquerir-la
jo vaig voler repartir-la
entre els catalans d'allà.
La vingueren a poblar
cap a l'any mil dos-cents trenta
i quan jo me'n vaig anar

en Bernat hi vaig deixar
per poder-la governar.
Mallorca no estava en venda
(i ara diuen que hi està).

Ben aviat vaig tornar
i encara vaig dur més eines,
em quedaven quatre feines
i les volia acabar.
A Pollença i a Alaró
i també a Santueri,
de moros, ja fent desveri,
n'hi havia una munió.
Tots tres castells es rendiren
als meus peus, faltava més!
i llavors, un any després,
els darrers que resistiren
a les muntanyes més altes
prest tots mostraren les anques
i tots els moros cediren.
Llavors ja no vaig tornar,
perquè vaig anar a escoltar
el català de València
(per cert, quina paciència
que he de tenir, per enllà.
No volen sentir parlar
del que soni "català"
més que un petit grup en ciència).
I just allà em vaig morir
després de molts anys de vida
i, qui em coneix no m'oblida
perquè sempre em pot llegir
i de les cròniques gaudir
una cosa fora mida.

Els canvis m'han afectat,
però encara hi ha semblances
(de retrets i de lloances)
que amb tants anys no han canviat,
i alguns han millorat
perquè ho he de reconèixer,
enc' que no ho pugui parèixer
hi ha cosa en bon estat.

Hem de dir la veritat.
I pens que els que més se salven
són els pobles d'interior
que la llengua i tradició
reviuen i bé l'adapten.

Amb els anys m'he moderat
i ara als àrabs faig costat,
i si no..., què hi hem de fer?
aquí ja està tot mesclat
i un no sap molt bé d'on ve,
però tothom qui s'ha adaptat
deixa de ser foraster.

Ni massa ni massa poc
hem de conservar la calma
vet aquí la millor arma:
No us heu de deixar dur enlloc.
No perdeu la identitat,
seguiu sent hospitalaris,
adaptables, solidaris...,
però fora ser trepitjat.
Conservau tot el que és vostre:
la mar, la llengua i la terra.
Ara ja no cal la guerra.
Respectau, si arriba un hoste,
però dau-li per resposta
si us pregunta en llengua estranya
que ha d'aprendre a tenir manya
per poder parlar la nostra.

Ja veureu com tornaré;
vindré també amb to de pau
ja n'hi ha prou de fer guerra
perquè hem de tenir mà esquerra.
Emperò considereu
un consell que us donaré:
protegiu Mallorca bé,
protegiu-me-la, si us plau
perquè si us descuidau
en tornar no hi trobaré.

Estiu 2000

Sant Lluc, evangelista

Dia 18 d'octubre celebrem la festivitat de Sant Lluc, un dels quatre evangelistes. En aquesta secció hem parlat ja de Sant Marc i Sant Mateu, que juntament amb ell són els autors dels tres primers evangelis denominats sinòptics, perquè presenten moltes coincidències i perquè ofereixen una “visió de conjunt”, que és el que significa la paraula grega “sinopsi”. Els estudiosos estan d'acord a admetre que el més antic és el de Sant Marc, del qual depenen els altres dos, si bé aquests comptaren, a més, amb materials procedents d'una anomenada font Q.

L'*Evangelí segons Lluc* es va escriure entre els anys 70 i 75; segons diu al pròleg, es va decidir a escriure un relat dels fets “havent-me informat minuciosament de tot des dels orígens”. També és autor dels *Fets dels Apòstols*; si a l'evangelí parlava de “tot el que Jesús va fer i ensenyar”, el tema dels *Fets* és l'expansió de l'evangelí des de Jerusalem fins a Roma, amb la descripció dels episodis més significatius d'aquesta expansió en el període que va dels anys 30 als 60. Sembla que l'evangelí és immediatament anterior als *Fets*, tots dos posteriors a l'any 70.

Què sabem de Sant Lluc? No gaire coses. Se l'ha fet natural d'Antioquia, a Síria, si bé hi ha qui el fa d'origen hel·lènic, basant-se en el seu coneixement de la llengua grega. Era pagà i es convertí al judaisme. Sembla que va seguir Sant Pau, el qual es refereix a ell anomenant-lo “Lluc, metge molt estimat”. Era, per tant, metge, tenia un gran domini del grec, l'escrivia amb elegància fins al punt que els seus textos són molt adequats per estudiar la *koiné*, és a dir el grec comú; recordem que la *Bíblia* està redactada en hebreu i arameu, fora d'algunes parts del *Nou Testament*. No està fonamentada la tradició que també fos pintor i hagués fet retrats de Jesús i altres apòstols. No està clar a quins indrets va predicar la Bona Nova; alguns el fan màrtir i diuen que va morir penjat d'una olivera; altres afirmen que va arribar a una edat molt avançada, que va superar els 80 anys. Però res d'això no és segur.

Sant Lluc va ser patró dels pintors i també dels estudiants; a certes regions és considerat protector dels bous, segurament perquè el bou és l'animal que identifica aquest evangelista (Sant Joan: l'àguila; Sant Mateu: el lleó; Sant Marc: l'home). Es considera que per aquesta festivitat ja s'ha d'haver acabat de sembrar. I, finalment, recordem que la fira d'Algaida se celebra sempre el dissabte anterior a la festa de Sant Lluc.

Una passejada, dues estampes...

A la plana algaidina i pinera, un passeig per la mar. “Vinyes verdes vora el mar”, canta el conegut poema de Josep M. de Sagarra. Però, al temps de la plena, les mateixes vinyes són una mar de verdor. Una mar poblada d’illots, que són els raïms. De port en port, hi haurà fet un bon navegar per la verema. Una mar d’onades rectes, netes, sense herba. Les tirades de vinya semblen traçades pel més pulcre dels delineants. Josep Pla diu que els vertaders paisatges no són els geològics, sinó els construïts pels pagesos. Per no cometre cap indelicadesa amb la serra de Tramuntana, per exemple —a Pla, les muntanyes li provocaven mareig— ho deixarem en mars de vinya treballats, civilitzats, que no qüestionen la veracitat d’altres paratges.

Text i fotografies: **Miquel Serra**

Inici d'activitats del curs 2002/2003 al Molí d'en Xina

Sota el nom genèric de FULCRE —a pesar que la ministra del ram ho negui, els estudiants d'avui en dia, a la classe de física, estudien que una palanca consta de tres elements importants: potència, resistència i fulcre o punt de suport—, l'Associació Cultural Algaida, que té la seva seu al Molí d'en Xina, aquest mes d'octubre comença les seves activitats programades, que bàsicament són tres: el Seminari "Ón" (amb tres opcions de participació: dimarts horabaixa, dimecres matí o dijous horabaixa), el Taller Gràfic (dilluns) i el Curs "Art, comunicació i llenguatge gràfic" (dissabtes horabaixa), aquest darrer pensat per a nins i nines. Si qualcú desitja ampliar aquesta informació, al telèfon 971 12 50 49 o als locals del mateix molí podrà obtenir la resposta adequada.

El conseller de Turisme es reuneix a Algaida amb la Premsa Forana

El passat dimecres dia 11 de setembre tengué lloc unencontre, que ja és el tercer any consecutiu que s'organitza: la reunió del conseller de Turisme, el senyor **Celestí Alomar**, amb membres de la premsa escrita i audiovisual de la part forana de Mallorca. Aquesta vegada l'acte tengué lloc al nostre poble, concretament al restaurant de Cal Dimoni, i hi assistiren també representants de l'Ajuntament d'Algaida. La trobada serví perquè el conseller presentàs els projectes de la seva conselleria, entre els quals destacà un vídeo promocional turístic de les Illes Balears i diversos aspectes relacionats amb l'ecotaxa. El representant del Govern encoratjà també els periodistes presents a l'acte a continuar endavant amb la seva tasca, que qualificà de molt meritòria.

Presentat un nou Pla de Transports de les Illes Balears

La Conselleria d'Obres Públiques, Habitatge i Transports ens ha fet arribar les línies mestres del nou Pla de Transports de les Illes Balears, que amb el títol de "Cap a un servei públic de futur" i el subtítol de "El futur del transport públic a Mallorca" ara presentam als nostres lectors amb paraules escrites pel mateix conseller, el senyor Francesc Quetglas:

«La garantia del dret a la mobilitat individual, la millora de la qualitat de vida i una major accessibilitat en tot el territori vertebren el Pla Director Sectorial de Transports de les Illes Balears, dissenyat per la Conselleria d'Obres Públiques, Habitatge i Transports, amb l'objectiu que la quota d'ús del transport públic passi del 5 per cent actual al 25 per cent d'aquí a l'any 2006.

«El Pla de Transports s'ha planificat per situar molt alt el llistó de la qualitat, de forma que el cercle viciós que alimenta el poc ús del transport públic es transformi en un cercle virtuós. Es tracta d'aconseguir que el territori de Mallorca s'articuli entorn d'una xarxa de transport socialment i econòmicament eficaç, dins d'un model de sostenibilitat ambiental i social.

«És insostenible que a una illa de 3.600 quilòmetres quadrats i amb 700.000 habitants el 95 per cent dels trasllats es facin amb transport privat. Per aquest motiu, la Conselleria d'Obres Públiques, Habitatge i Transports ha posat les bases d'una xarxa de transport públic que actuï com a element integrador i com a palanca d'una més gran igualtat d'oportunitats per a tots. Amb la seva implantació, els ciutadans tindran l'incrementiu de gaudir dels avantatges d'un transport públic modern, ràpid, còmode, econòmic i més respectuós amb l'entorn.

«A Mallorca, les primeres actuacions del Pla de Transports seran la reorganització de les línies i de les concessions, la implantació del transport a la demanda, l'establiment de noves connexions més eficients entre l'autobús i el tren, i la implantació d'una imatge unificada entorn a la marca TIB, Transport de les Illes Balears, referida als colors groc i vermell dels autobusos del servei discrecional.

«L'articulació d'una alternativa vàlida al vehicle privat és una palanca per fer més sòlid el camí que el Govern proposa per a un model de desenvolupament més sostenible.

«El Pla de Transports és un element d'aquesta política. Respon a una opció per l'estalvi energètic i pel respecte al territori. Combina la promoció d'un model més sostenible amb una proposta de millora de la qualitat de vida per als ciutadans. El Pla té un paper fonamental a jugar en el reequilibri del territori, en tant que forma part d'un ventall de proposicions coordinades que, més enllà del transport públic estricte, compren accions en el terreny de l'habitatge, el disseny respectuós de les infraestructures, la qualitat en l'edificació pública, la rehabilitació del patrimoni i en el camp més ampli de l'ordenació del territori».

Festes d'estiu de Pina

Encara que sigui amb retard, us oferim una imatge de les passades Festes d'Estiu de Pina, en concret, de la ja tradicional berenada amb xocolata i ensaïmades, a la qual, per participar-hi, només es necessiten dos requisits: aixecar-se prest —o colgar-se tard, a gust de la persona interessada— i anar vestit amb un vistós pijama.

Algaida Solidari

El passat 30 d'agost es va celebrar l'assemblea ordinària de l'associació Algaida Solidari. En el transcurs de la reunió, es va fer un repàs de les activitats fetes durant el seu primer any d'existència, a més d'informar, per part del tresorer, sobre l'estat de comptes.

Al final, el secretari va informar que en amb l'esmentada assemblea acabava el govern de l'actual junta provisional, formada l'any passat per arrancar l'activitat de l'associació. Així, es va prendre l'acord de convocar una assemblea extraordinària, dia 27 de setembre, per elegir una nova junta.

En el moment de tancar aquest número d'ES SAIG, no podem donar els resultats de l'elecció a la nova junta, cosa que farem més endavant.

Son Ribes de Pina (1)

Dia 4 de maig de 2001, en Bernat de Can Sastre em va contar la següent curiositat pinera: n'Àlies Sastre, en Bernat Sastre Jaume, a la seva infantesa, es va llogar per dos reals (aleshores era una fortuna) a fer feina a una de les possessions més pineres, Son Ribes.

La tasca empresa consistia en la neteja del clavegueram pels sementers del Pou que recull les pluges dels tombants en torrentera dels figuerals de Son Ribes.

Aleshores, el senyor era don Jaume, fill de don Miquel, que era germà del fundador de les Filles de la Misericòrdia o Terciàries Franciscanes, anomenades les Monges Blaves.

En aquest cas, a Son Ribes hi havia amos; l'amo de Son Ribes tenia molt de nom dins el llogaret de Pina. Aquest era l'amo Antoni, pare de tres filles i sogre de l'amo en Miquel de Son Campà, moliner d'aigua per fer farina, que amb n'Antònia foren xorcs.

Aquest pagès, l'amo Antoni de Son Ribes, descendia de per devers S'Horta de Felanitx o tal volta de Calonge de Santanyí que, per més senyes, aquests habitants de llunyanes terres mallorquines escamparen per les viles i llogarets del Pla excel·lents pagesos, bons conradors, grans organitzadors en cria de bestiar, hàbils sembradors i empeltadors. Eren bons mestres per fer tancats de paret seca, o en tapial, o bé d'esquena d'ase. Obres totes ells que encara ara valen un ull per mirar.

La contarella d'en Bernat?

Deu fer uns setanta anys, per devers l'any 1930, els mestres de la neteja eren l'amo en Tomeu Valentí, casat amb madò Maria Garrovera; l'amo en Sebastià Quetglas Oliver, de cas Ferrer Nou, pare de n'Aina Quetglas i sogre de na Francisca Mestre que és viuda d'en Tomeu Menut, i l'amo'n Tomeu Ramis Oliver, àlies en Norat, casat al Molí d'en Bou.

Els mestres guanyaven l'enllepidora sol·lada de quatre pessetes, mentre que els mossets, que aleshores tenien uns nou anys, dos reals, o sia mitja pesseta.

Que Son Ribes de Pina tengué forta anomenada dins Mallorca ens ho garanteix l'Arxiduc Lluís Salvador, quan ens diu que les exportacions de figues seques encistades arriben fins al nord d'Àfrica, les Antilles i fins i tot per Europa (vegem Mallorca III, Govern Balear, plana 189): "Pel que fa a les possessions dels

municipis on està més estès el conreu de les figues..." Algaida, que és el quart en importància, hi col·loca la primera Son Ribes de Pina, seguida de Son Mesquida i Son Reus de Randa.

Encara sona a les meves orelles aquelles tocades de corn marí, que els pets per l'escapollada traserà els feien vibrar aquells carnosos llavis de ses figueraleres les nits de lluna vella de finals d'agost i durant el setembre, a fi que els seus enamorats tornant del seu jornal es replegassin per devers Son Jaume Maig, l'era de Son Ribes o tal volta per indrets un poc més llunyans. En aquests llocs les rioleres cantúries alleugerien juvenilment les aplanades de figues o les girades d'acops. Aquells al·lots que tornaven entrada de nit de fer la llaurada estiuenca o tal volta d'arregar formiguers per les properes messes donaven un to festiu al poblet de Pina solcant bones relacions i sans costums.

L'esplendor de la possessió de Son Ribes duraria, tal volta, la vida del Figueral. El capellà fundador de les Monges i dissenyador del temple parroquial, don Marià Ribes i Gallard, que era l'hereu familiar, viuria la plenitud de la hisenda consistent amb l'hort de Sa Font, es sementer des Pouet, Sa Coma o sementer del cementeri, es sementer de ses Coves amb la part de ses Moles cap al Migjorn, ses Rotes Velles, i es Figueral compost per Son Jaume Maig i Sa Casa Nova afegits a sa Tira des Pins.

Amb aquestes noves eixamples, pareix que es pretenia tornar a les antigues fites de les velles propietats que, adossades al vell camí de Manresa i Sineu cap a Ciutat, partint del torrent i dels aiguamolls dels baixos de Pina, arribaven al camí de partions, procedent dels Son Mesquides o del pla de Son Reus.

Aquell senyor, amic de Déu, don Gabriel Mariano, era el fill major de Son Ribes i, mort el seu pare, la nissaga familiar perillava; per tal motiu dins els seus plans hi col·locà la planificació i organització de la hisenda pairal ajudant el seu germà Miquel ja que, a la vegada, la seva germana Concepció volgué vestir i professar amb l'hàbit del pobrissó d'Assís, convertint-se en la Mare Fundadora de la nova Congregació Immaculista franciscana de Mallorca.

En Pep Eivissenc

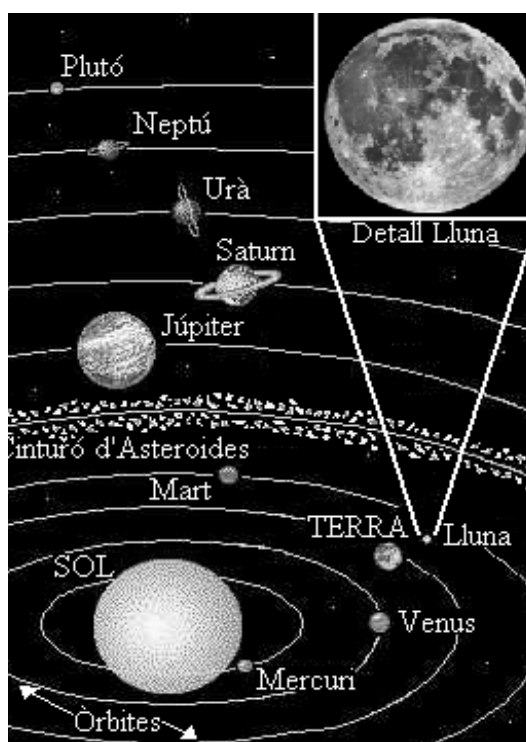

En aquesta secció, em propòs informar-vos cada mes sobre alguns esdeveniments per a tenir un mínim coneixement sobre l'univers i tots els elements que s'hi inclouen. La ciència que ho estudia, s'anomena astronomia, en el camp de la qual s'han realitzat grans descobriments, dels quals citaré els més importants, en els següents mesos.

Per començar, situaré el nostre planeta, la Terra, que és un dels nou planetes que giren al voltant del Sol, gràcies a l'atracció de la gravetat que fa aquest, i que manté els citats planetes en unes trajectòries circulars (al Sol) anomenades òrbites. Segons si l'òrbita és més petita o més gran, el planeta que la segueix està més a prop o més enfora del Sol. El nostre, casualment, és el tercer que està més a prop del Sol. Tots aquests planetes formen el que s'anomena el nostre Sistema Solar: un Sol enmig, amb nou planetes girant, alguns dels quals us poden sonar, com el famós Saturn amb el seu anell, o Mart el planeta vermell, encara que a simple vista, només mirant el cel, no els podem veure molt clarament, ja que estan molt lluny i només observem un punt brillant. Els noms respectius dels planetes, des del més proper al més allunyat del Sol, possiblement els coneixeu, però per si de cas: Mercuri, Venus, Terra, Mart, Júpiter, Saturn, Urà, Neptú i Plutó. Així i tot, també es pot afegir el cinturó d'asteroides que hi ha entre els planetes Mart i Júpiter, el qual és un conjunt de roques de moltes mides (des de petites com la grava, fins a gegants com la nostra lluna), que fan voltes al Sol, formant com un cinturó (mirar dibuix).

Si miram el cel durant la nit, el primer que ens crida l'atenció és la Lluna, ja que és l'element del cel amb dimensions considerables, més proper i que brilla més. Però això no ens ha d'enganyar, ja que la Lluna no fa llum (com ho fa el Sol), la llum que la il·lumina prové del Sol i de les altres estrelles per això la veim en les seves fases (quart creixent, lluna plena,...), ja que el Sol la il·lumina de costat, de ple,... La nostra Lluna està a 400 mil quilòmetres de distància de la Terra i té una edat similar a aquesta: 4600 milions d'anys. La Lluna, com els planetes, també fa voltes (seguint una òrbita), però, aquesta ho fa girant al voltant de la

Terra, i per a cada volta que fa, tarda 29 dies i mig, el mateix que tarda en fer una volta sobre si mateixa (sobre el seu eix); aquesta combinació de moviments, és la causa de que sempre vegem la mateixa cara de la Lluna. Aquesta, com la Terra, té una edat de 4600 milions d'anys i, segons alguns astrònoms, es va crear perquè una espècie de planeta de la mesura de Mart, el planeta vermell; que és més petit que la Terra, va col·lisionar contra aquesta en temps primitius, quan encara s'estava formant: l'impacte va llançar grans quantitats de roques i matèria terrestre a l'espai, que gràcies a la seva gravetat, es varen anar acumulant, per a formar la Lluna. Les famoses mareas, són afavorides per la Lluna, ja que és una de les principals causants, a causa de la seva grandària, que crea atraccions gravitatòries (per això, a les mareas, el nivell de l'aigua puja atret per la gravetat de la Lluna).

G.S.C.

Primera Regional Preferent

L'inici de la lliga, del primer equip del C.E. ALGAIDA, manté les mateixes dades de la temporada passada. S'ha guanyat dins es Figueral de Pina i s'han tret un punt de fora camp.

En principi, regularitat de resultats i també de joc, si exceptuam l'ensopagada de dins Campos (4-0). Resultat un tant escandalós, però, tal vegada si es mostra la diferència de planter. O no? En acabar, comptarem.

Els darrers resultats de l'equip que prepara en Mateu Capellà han estat:

CALVIÀ-ALGAIDA	0-0
ALGAIDA-BADIA CMSS	0-0
CAMPOS-ALGAIDA	4-0
ALGAIDA-INDEPENDENT CR	2-1
ANDRATX-ALGAIDA	2-1

Els tres primers gols, han estat marcats per el davanter centre, Manolo Adamuz, i al partit jugat dins Andratx el goleador va ser en Leonardo, jugador italoargentí, que enguany juga amb l'Algaida.

Aleví F-7

Així mateix, l'equip dels alevins F-7, també han començat la seva lliga, un any més, dirigits per en Mateu Llull.

El primer partit va sofrir un resultat negatiu per als interessos del CE. ALGAIDA ja que varen perdre per 4-1, dins el camp de Sant Llorenç. Això sí, l'equip des Cardassar va ser capdavanter la temporada passada.

Veterans

L'equip dels Veterans d'Algaida han començat la seva lliga de futbol d'empreses i no amb massa bons resultats, ja que tres partits, tres derrotes. A veure si això millora!

Futbol Base Femení

L'equip d'al·lotes, que un any més prepara i coordina en Joan Nicolau, ha començat la competició guanyant els tres primers partits de lliga.

Bon inici de l'equip femení que es va consolidant, malgrat la renovació d'efectius que es veu forçat a realitzar en Nicolau.

Els resultats aconseguits fins a hores d'ara han estat:

P.MURO-ALGAIDA	0-5
ALGAIDA-INDEPENDENT CR.	3-0
LA VILETA-ALGAIDA	0-4

Calendari Temporada 2002/2003:

DATA	PARTIT
14/09/2002	C.E. Algaida - Independent CR
28/09/2002	C.E. Algaida - CIDE
12/10/2002	C.E. Algaida - Serverina
26/10/2002	C.E. Algaida - Platges de Muro
02/11/2002	C.E. Algaida - Son Roca
16/11/2002	C.E. Algaida - Rtiu. CD Sta. Ponça
07/12/2002	C.E. Algaida - At. Peguera
21/12/2003	C.E. Algaida - Can Pastilla
11/01/2003	C.E. Algaida - Ferriolenc
01/02/2003	C.E. Algaida - Esp. Sa Vileta
15/02/2003	C.E. Algaida - BEA Sa Pobra
01/03/2003	C.E. Algaida - Lluçmajor
29/03/2003	C.E. Algaida - Poblenc
12/04/2003	C.E. Algaida - Rtiu. Penya Arraval
03/05/2003	C.E. Algaida - Son Cladera At.

Joan Trobat

Número 22, octubre de 1982

L'octubre del 82 ES SAIG dedicava la seva portada a les festes dels Sants Metges de Pina, unes festes en les quals es va retre un homenatge al metge en Joan Pizà, que durant quaranta anys havia exercit de titular en aquell lloc. També en parlava en Xesc Oliver, a la seva secció, i la xerradeta era amb uns membres de l'Associació de Veïns de Pina que tot just acabava de posar-se en marxa.

L'Ajuntament informava, entre altres assumptes, dels entrebancs amb què s'havia trobat per a la implantació de la recollida de fems. La secció "Solcar" i la col·laboració de n'Andreu Majoral feien referència a les eleccions generals que estaven a punt de celebrar-se i que es resolgueren amb la majoria absoluta del PSOE. I en Joan Trobat es referia a l'esplèndid començament de lliga del C. E. Algaida i al triomf absolut d'en Biel Mas a la volta ciclista a Tenerife.

El Noticiari recollia una ressenya de la festa de la inauguració del menjador per als vells als baixos de la rectoria. Pel que fa a pluges, l'any agrícola 81-82 acabava amb 431'4 litres, gairebé la meitat que enguany; és cert que aquell va ser bastant magre mentre que ara n'hem tengut un dels més generosos.

El gruix de la revista (setze pàgines) es dedicava a recordar els deu primers anys de la Delegació de l'Obra Cultural d'Algaida; això vol dir que ja en compleix trenta d'existència. En parlava l'editorial, en Joan Mulet recordava unes quantes anècdotes, es feia una mica d'història i s'enumeraven les activitats dutes a terme (exposicions, concerts, conferències, cursets, taules rodones, recitals, projeccions cinematogràfiques, presentació de llibres, teatre, excursions, certàmens, homenatges, publicació de suplementos, etc.); es feia memòria especial de la recuperació dels cossiers, que després de bastants anys de foscor reapareixien per les festes de Sant Jaume de 1973. Hi havia també una xerradeta amb els presidents d'aquests deu anys: Joan Mulet, Miquel "Fiolet", Catalina Mas i Margalida Puigserver. Queda ben palesa una activitat cultural rica i variada de la delegació, que, sens dubte, havia de suplir la manca d'iniciativa en aquest camp per part de les institucions.

Sa Fira 2002

■ EXPOSICIÓ

“Un recorregut pel Marroc”

Aquesta exposició, que consta de fotos, mapes, murals, contes, material utilitzat a l'escola, jocs infantils, potets d'essències i d'espècies, entre altres objectes, ha estat realitzada per la Conselleria d'Educació i Cultura, i la podreu veure al nostre local a partir de divendres dia 11.

Divendres dia 11,
al nostre local, a les 21.30 hores:

■ CONFERÈNCIA

“La situació de la dona al marroc i les seves expectatives quan emigren a mallorca”

Per inaugurar l'exposició anterior, hem organitzat una conferència i col·loqui amb la intervenció de: **Magdalena Mayol**, coordinadora del “Programa per a dones magribines” de l'Institut de la Dona, i **Saleha Aarabe**, mediadora cultural de la Mancomunitat del Pla.

Dissabte dia 12,
al nostre local, a les 20.30 hores:

■ ASSEMBLEA ANUAL

Amb l'habitual pamboliada. Però aquest any hi haurà una novetat. L'Obra Cultural Balear de Palma vol retre un homenatge a tots els socis i les sòcies amb trenta o més anys d'antiguitat a l'entitat. En aquests moments no en podem donar més detalls perquè no els sabem. Per això, convidam especialment totes les persones algaidines que compleixen aquesta condició: trenta anys continuats de “militància” a l'Obra Cultural, per ampliar-los la informació i perquè elles seran els protagonistes de la festa.

Excursió

■ DIUMENGE DIA 20 D'OCTUBRE

Farem una excursió arqueològica pel **terme de Santa Margalida**. En concret, visitarem el talaiot de **Son Serra de Marina** i el conjunt funerari de **Son Real**. Com que aquest darrer està situat a vorera de mar, amb sort encara ens podrem posar en remull. Sortida a les 8 hores de sa plaça.

40è aniversari de la fundació de l'Obra Cultural Balear

Amb motiu de la celebració d'aquest aniversari l'Obra Cultural Balear ha organitzat per **a dissabte dia 26 d'octubre** una gran diada commemorativa. Tots els actes tindran lloc a **Miramar**, una finca situada a la costa valldemossina i d'una bellesa impressionant, dotada a més de gran valors històrics i artístics: és el lloc on Ramon Llull va fundar el monestir per a la formació de frares franciscans, que es dedicaren a l'estudi de les llengües. La possessió conserva també un fragment del claustre gòtic de Santa Margalida de Palma, portat allà per l'Arxiduc, que va ser propietari de la finca. Altres monuments interessants són els miradors i la capella, que l'Arxiduc féu construir en memòria de Ramon Llull.

Alguns dels actes prevists són:

- Visita comentada de Miramar
- Dinar de pa i taleca
- Exposició de les activitats organitzades per les diferents delegacions de l'Obra Cultural als pobles.
- Actuacions musicals: grup Quart Creixent i altres.
- Parlaments dels presidents de l'Obra.
- Acte d'homenatge als socis i sòcies de l'Obra amb trenta o més anys d'antiguitat.

A les 12 h. està previst el començament dels actes.

Com que estam mirant de llogar un autocar per assistir a la Diada, és important que les persones que hi vulgueu venir ens ho comuniquen. Podeu telefonar a Antònia Maria Mulet (T. 971 12 55 16) o a Catalina Martorell (T. 971 66 52 61)

Per mi – diu na Xisca - Pina és carregar piles per a tota la setmana, si un cap de setmana no hi puc venir me falta. El simple fet de fer una volta amb bicicleta o caminant em dóna vida.

Aquests darrers anys Pina ha experimentat un fort creixement urbanístic, com veis aquest fet? I socialment?

Aquests darrers anys s'han reformat cases del nucli que estaven tancades, velles, moltes s'han llogat i algunes s'han venut. Pina ha de conservar aquest aspecte rural, antic que té i seria una llàstima que el perdés. Hem de conservar el que tenim i hem de construir, sempre, dins el nostre estil.

Quant a la integració, pensam que la gent que viu dins el poble sí que participa de la vida social, però que la gent de fora vila, no relacionats amb Pina, hi participa menys.

Canviem de tema, totes dues sou mestres d'educació primària, on impartiu classes actualment?

Jo – diu na M. Antònia – faig classe des de fa 7 cursos al CP Joan Mas i Verd de Montuiri, ara som la tutora de 5è i la mestra de música del centre.

Enguany estic aquí, a Algaida al CP Pare Pou – contesta na Xisca – i som la tutora de 3r d'educació primària.

Ara podem xerrar de la vostra tasca com a mestres de l'Escola de Música d'Algaida. Des de quan en formau part i quines matèries impartiu?

Na Xisca ja fa 13 anys i jo en fa 10 – comenta na M. Antònia - Feim classes de llenguatge musical (solfeig), de piano i de conjunt coral.

L'Escola es va formar a l'any 1988 amb n'Emílio i en Biel "Torres" com a professors, i quan jo vaig començar – diu na Xisca – érem quatre professors: n'Emílio, en Biel "Torres", en Xisco Ramis i jo, teníem 25 alumnes i impartíem classes de saxofon, clarinet, trompeta i piano. L'Escola pertany a la Xarxa d'Escoles de Música de la Conselleria d'Educació i Cultura de les Illes Balears, té un conveni amb la Banda de Música d'Algaida i depèn de l'Ajuntament, és municipal.

A poc a poc els alumnes anaven augmentant. tal vegada a causa de la introducció de la música com a matèria escolar, hi va haver un vertader bum per la música. Aquest fet implicava haver d'ampliar la plantilla de mestres per la quantitat d'alumnes i per les demandes d'aprendre nous instruments (flauta, guitarra), va ser quan hi vaig entrar - diu na M. Antònia.

Així, doncs, molts nins i nines del municipi d'Algaida han après música amb vosaltres. Actualment quants professors sou i quants alumnes teniu per a aquest curs 2002-03?

Actualment som 10 mestres i hi ha uns 122 alumnes matriculats que cursen 240 assignatures, aproximadament. Actualment, a més dels instruments anomenats anteriorment poden estudiar trombó, tuba, bombardí i percussió. Ens agradaria poder oferir xeremies i tamborino, com a cursos anteriors, però no trobam professor.

Molts dels nostres alumnes formen o han format part de la Banda de Música.

Com veis l'Escola? Ha canviat molt?

Efectivament, on es nota més és en l'organització de les classes, en la distribució dels espais, en la composició dels horaris d'alumnes i de professors, a l'hora de realitzar els concerts de Nadal i de fi de curs. Hem de tractar que no se'ns desbordi.

En gran part, crec que el bon funcionament i l'èxit de l'Escola de Música es deu a l'equip de mestres que sempre us hi heu implicat molt, enhorabona a tots.

Gràcies. Tots els professors ens sentim orgullosos per la quantitat d'hores i d'il·lusió que hi hem invertit i pel resultats obtinguts. És fantàstic veure créixer i madurar els nins i nines.

El curs passat aconseguírem ser una Escola de Música annexa al Conservatori, gràcies a la quantitat d'alumnes i al professorat titulat.

A més d'impartir classes heu dirigit alguna coral?

M. Antònia - Durant uns anys vaig dirigir una coral infantil (de 7 a 10 anys) afiliada a la Coral Universitària. Amb les altres corals afiliades fèiem concerts a l'Auditori i a Sant Felip Neri de Palma, també participàvem a les Trobades de Corals. Per manca de temps ho vaig haver de deixar, tenia ben clar que no volia deixar l'Escola de Música.

Xisca - Durant dos anys vaig fer classes de llenguatge musical i de piano als músics del Teatre Principal. Va ser molt emocionant conèixer els cantants i viure els concerts d'òpera.

Sou sopranos? Heu cantat a corals o de solistes?

Som mezzosopranos. Totes dues hem cantat en corals i de solistes ho hem fet a noces, comunions de gent coneguda, d'amics.

Ara cant amb un grup de música mallorquina, el grup Canya Rossa. M'agrada molt fer recerca de cançons populars desaparegudes – diu na Xisca.

Qui us va ajudar a desenvolupar aquest amor per la música?

Començarem a estudiar música perquè tenguérem la gran sort de tenir al nostre costat una persona que estimava molt la música, que la duia a dins, i ens va saber transmetre l'encant que té. Aquesta persona era el nostre pare. Quan tocàvem el piano, deixava el que feia i venia, s'asseia devora i escoltava el que tocàvem, malgrat que només fossin lliçons, això t'estimulava i encoratjava molt.

A la nostra mare, en canvi, li va tocar una feina més ingrata, era ella qui ens acompanyava a classes i ens esperava dins el cotxe. Era una tasca més sofrida.

Podem dir que aquest sentit musical ens ve genèticament. El nostre germà, en Llorenç també el té, canta bé, però no l'ha desenvolupat, ell s'ha decantat per l'esport.

Ja que heu anomenat el vostre pare, m'agradaria tenir un petit record per ell, per Joan Vallespir, membre durant molts d'anys de l'Orfeó Castellitx, que més ens podríeu dir d'ell?

Recordam que l'estimulava venir als assaigs de l'Orfeó, s'hi trobava molt bé i per l'Orfeó sabia deixar-ho tot.

Per nosaltres ha estat un gran pare, el millor. Sentim molt orgull d'ell i ell de nosaltres, era mutu, recíproc. El nostre pare va cantar òpera i va ser ell qui ens va ensenyar a cantar l'Ave Maria de Schubert i de Gounod i encara se'ns posa la carn de gallina quan la cantam. Podem dir que sense els nostres pares no seríem mestres de música.

Amb aquest bell record acabarem aquesta xerradeta i us encoratjam a seguir endavant. Moltes gràcies.

Catalina Martorell

Francesca i M. Antònia Vallespir Munar

Na Xisca i na M. Antònia són germanes, totes dues mestres d'educació primària, totes dues mestres de música i pineres fins a la medul·la.

Per començar ens podríeu dir quina és la vostra relació amb Pina?

Som filles de mare pinera, els nostres padrins materns sempre han viscut a Pina i la padrina encara hi viu. De petites, quan estudiàvem, vivíem a Ciutat, per raó de feina del pare, però cada cap de setmana, les festes i les vacances anàvem a Pina a cas padrins. El nostre pare que no era pinero de naixement s'hi sentia de veritat, i quan tenia un horabaixa lliure ja era cap a Pina. Així, des de sempre ens hem sentit pineres, de tota la vida, te sents d'allà on estimes.

Sé que participau activament de la vida social i cultural de Pina. Ara que s'acosten les festes de Sant Cosme i Sant Damià, com es presenten?

Aquestes festes patronals tenen un caràcter eminentment religiós i són un homenatge a la gent major. Nosaltres, els anys que cau en cap de setmana, ja que la feina ens ho permet, participam amb la música de l'església,

tocam l'orgue, preparam les cançons i interpretam l'himne de Sant Cosme i Sant Damià a l'Ofici solemne amb el cor parroquial. Primer les visquérem molt directament per l'homenatge als majors, amb el padrí i la padrina, i actualment només amb la padrina.

Enguany i per tercer any, es farà el sopar a la fresca a la plaça que segur que tindrà molt d'èxit.

Fa uns sis anys un grup de joves i al·lotes tenguérem la idea d'anar a berenar amb pijama o camisa de dormir a les vuit del matí a la plaça després d'una nit de festa. L'activitat es va titular "Bon dia Pina", i al so de la cançó de Els Pets i del repic de campanes la gent anava acudint a la plaça, això sí, amb roba de dormir, per berenar de xocolata amb ensaïmades. L'activitat que va néixer com unes missions, ha tenguut molt bona resposta, no tan sols de la gent més jove, sinó també de la gent major, així hi podem veure persones amb camises de dormir ben antigues. És un acte que ha tenguut ressò als diaris.

Hem de dir que la gent de Pina és festiva i molt participativa. Cada vegada s'incorporen gent més jove a l'organització.

M. Antònia, sé que t'has casat fa molt poc i que t'has fet una casa a Pina, on heu anat a viure. Com veis el fet que molta gent, relacionada o no amb Pina, hi vengui a viure?

Des de l'any 95 jo hi visc permanentment, a ca la padrina - matisa na M. Antònia i na Xisca afegeix - durant dos anys hi vaig viure, abans de casar-me i per raons de feina ara visc a Ciutat, però hi tornaré i esper que sigui aviat. Hi ha molta gent jove, fills o nets de pineros, que quan es casen hi vénen a viure i també altres, no relacionats amb Pina, que cerquen sortir de Ciutat, per més tranquil·litat, tenir vida sana, per guanyar en qualitat de vida.

